

Bevezetés

A daseinanalízis az emberi *ittlét* filozófiai alapokon nyugvó fenomenológiai-hermeneutikai szemlélete, megközelítése. A német Dasein szó nehezen ültethető át más nyelvekre, ezért más nyelvterületen is megtartották ezt a heideggeri kifejezést, melyet magyarra ittlétnek, jelenvalólétnek szoktak fordítani. Ez nem más, mint az ember a maga egzisztenciájában, világban-való-létében. Így a daseinanalitikus terápia az egzisztenciális pszichoterápiák közé sorolható, melyek célja a pszichoanalízis továbbfejlesztése. A daseinanalízis az 1960-as években született meg Heidegger filozófiájából, Freud pszichoanalíziséből és Husserl fenomenológiai módszeréből Svájcban. A fenomenológiai megközelítés középpontjában a szubjektív tapasztalat áll, amely nem ragadható meg természettudományos módszerekkel, hanem csak egy előítélet-mentes együttlét keretében válik megérthetővé mind a terapeuta, mind a kliens számára. A megértés pedig a szabad-létet szolgálja, hogy a kliens eljuthasson saját létlehetőségei autentikus választásához, és ne hódoljon be a kultúra vagy mások által ráerőltetett konvencióknak, tőle idegen sémáknak.

Tematikus számunkat a Magyar Daseinanalitikai Egyesület és a Szegedi Pszichológiai Intézet által 2016 november 22-én, Szegeden „Szabadság-patológiák” címmel megrendezett konferencia inspirálta. Az itt megjelent tanulmányok részben ekkor hangzottak el előadás formában, részben új és kibővített tematikájú írások. Mindezt kiegészítettük Gion Condrau: *Daseinanalízis* című könyve két fejezetének fordításával, hogy rámutathassunk a daseinanalízisben végbement változásokra, fejlődésre és termékeny belső vitákra, valamint a mozgalom történetiségére. Ezzel szerettük volna bemutatni azt is, hogy nem lezárt és kőbe vésett pszichoterápiás és antropológiai irányzatról van szó, hanem folytonos változásban lévő, alakuló és bővülő gondolkodásmódról. Ezt véleményünk szerint a tematikus számban megjelent írások is tükrözik. Már a konferenciánkon is nyitottunk a tágabb értelemben vett fenomenológiai megközelítésmód felé, azaz nemcsak szorosán vett daseinanalitikus tematikájú előadások hangzottak el. Ezt példázzák Kőváry Zoltán valamint Pintér Judit Nóra és munkatársai műhelytanulmányai is.

Az elméleti tanulmányok közt ki kell emelnünk Fazekas Tamás, a Magyar Daseinanalitikai Egyesület alapítójának írását, aki a más kultúrájú kliensek pszichoterápiájának daseinanalitikai szempontú elemzését nyújtja. Külön kitér a kultúra és az interkulturalitás fogalmaira, és arra, hogy az ilyen jellegű terápia folytatása során még fontosabb a nyitottság a másság iránt. E nélkül csak a más kultúrájú kliensek leigázása, gyarmatosítása történhet meg a saját kultúránk nézőpontjainak érvényesítése által. Saját normativitásunk képviseletével sem megértés, sem segítség, gyógyítás nem történhet. Mivel a kultúrát elsősorban a nyelv hordozza, nem iktatható ki a tolmácsolás szükségessége a kommunikációból. A fenomenológiai szemlélet egyik lényege az előítélet-mentesség, ezért fontos, hogy saját kultúránkat is képesek legyünk elfogultság nélkül, kritikusan szemlélni, csak így válhat a pszichoterápia a valódi otthonosság és az igazi együtt-lét helyévé, azaz gyógyítóvá.

Lubinszki Mária, egyesületünk másik alapító tagja elméleti tanulmányában a heideggeri metaforikus bölcséleti fogalmakat fordítja le a pszichológia nyelvére. Érinti azt, hogyan menekülünk a szorongás hatására legsajátabb önmagunk elől, és hanyatlunk rá a mindennapiság akárki-létére. Azaz csakis a szorongás bizonyos mértékű elviselése és a halál-felé-való-lét tudatosulása szem-

besíthet bennünket lelkiismeretünkkel és létünk egyszerűségével, hogy autentikus önmagunkká válva beteljesíthessük ittlétünk értelmét és egyediségét.

Krékits József tanulmánya elsősorban a daseinanalitikus álomelemzés módszerét mutatja be a gyakorlatban, saját esetvignetták segítségével. Egyúttal kísérletet tesz a fogalmi metaforaelmélet és a daseinanalitikai módszer közelítésére, rámutatva a nyelv és az álmok nyelvezete közti analógiákra. Az álombeli tartalmak egzisztenciálék segítségével történő elemzését igyekszik saját példákkal alátámasztani és érthetővé tenni. Rámutat az álmok önismereti jelentőségére, azaz arra, hogyan ábrázolják a sematikus viselkedés szabadságot beszűkítő voltát, illetve hogyan utalnak még be nem teljesült létlehetőségeinkre.

A következő műhelytanulmány Kőváry Zoltántól származik, melyben a szerző saját oktatói tapasztalataira támaszkodva elkötelezetten érvel a fenomenológiai-történeti szemlélet fontossága mellett a pszichológushallgatók oktatásában. A jelenlegi természettudományos túlsúlyú pszichológiaoktatás ellenében egy „human science psychology” mellett teszi le voksát, mivel a „kapcsolati problémák” a legtöbb esetben nem közelíthetők meg a „natural science psychology” segítségével. Azaz a szellemtudományos paradigma háttérbe szorulása eszköztelenné teszi a végzett pszichológusokat az emberi problémák megközelítése és megoldása tekintetében. Ennek megváltoztatására tett elméleti és gyakorlati erőfeszítéseit és eredményeit írja le tanulmányában a szerző.

A fenti, oktatással kapcsolatos gondolatmenetet viszi tovább Sárkány Péter, aki a szociális segítő szakmák képzéséből hiányolja a daseinanalitikai megközelítést. Mivel a szociális munka eleve interdiszciplináris megközelítésű szakma, ezért jól illeszkedik hozzá a daseinanalízis gondolkodásmódja, amely eleve tudományközi, hiszen filozófia, antropológia és pszichológia határterületeit foglalja magába. A daseinanalízis nem-normatív megközelítése, valamint szabadságra és felelősségvállalásra irányuló célkitűzése kiválóan elősegíthet egy életvilág-irányultságú, emberi problémákra orientált szociális segítő tevékenységet, ezért ennek egyetemi oktatása mellett érvel a szerző.

Pintér Judit Nóra és munkatársai műhelytanulmánya egy hanghallással élő kliens mélyinterjújának szisztematikus feldolgozása az interpretatív fenomenológiai analízis (IPA) módszerével. A tanulmány bemutatja, hogy a hanghallás mint betegségtünet hogyan válik megértett sorseseeménynyé, és hogyan épül be a kliens identitásába. Csak az értelemképződés folyamatában válik elfogadhatóvá a betegség a kliens számára, és ezáltal indulhat el a gyógyulás-keresés folyamata is. A tanulmány pontos elméleti alapvetéseket is megfogalmaz, majd ezek felhasználásával viszi végig a kutatást, amely egyben a betegségbelátást segítő gyógyító beavatkozás is.

Reméljük, hogy az *Imágó Budapest* jelen tematikus száma hozzá járul ahhoz, hogy a daseinanalitikai, egzisztenciális és fenomenológiai megközelítés ismertebbé váljon a hazai pszichológiai kultúrában. Hiszünk benne, hogy ezáltal egyre több szakember számára világossá válhat a szemléletmód megkerülhetetlensége, mivel úgy véljük, a daseinanalízisre is maradéktalanul igaz, amit Rollo May az egzisztencialista terápiákról mondott még a hatvanas években, miszerint az „nem újfajta technikák készlete, hanem az, ami minden technika alapja kellene hogy legyen”, és „minden pszichoterapeuta egzisztencialista annyiban, amennyiben jó terapeuta, vagyis amennyiben képes a páciensét annak valóságában megragadni”.

Krékits József és Kőváry Zoltán